

QUICKSCAN FLORA EN FAUNA INCL.
VLEERMUIZENONDERZOEK

EIKENBURGLAAN

TE MALISKAMP

GEMEENTE 'S-HERTOGENBOSCH

- * Bodem
- * Waterbodem
- * Water
- * Archeologie
- * Ecologie
- * Milieu

Ecologie

**QUICKSCAN FLORA EN FAUNA INCL.
VLEERMUIZENONDERZOEK
Eikenburglaan te Maliskamp
in de gemeente 's-Hertogenbosch**

Opdrachtgever | Hoedemakers ontwikkeling bv
Postbus 93
5240 AB Rosmalen

Project | BOS.HOE.ECO2
Rapportnummer | 14043401
Versienummer | D1
Status | Eindrapportage
Datum | 20 oktober 2014

Vestiging | Boxmeer
Opsteller | Ing. M. Koen

Paraaf

Kwaliteitscontrole | Drs. B.G.W. Aarts

Paraaf

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de projectlocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert derhalve op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Flora- en faunawet dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	PROJECTBESCHRIJVING	2
3	ONDERZOEKSMETHODIEK	5
	3.1 Quickscan flora en fauna	5
	3.2 Vleermuizenonderzoek	5
4	TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	7
	4.1 Flora- en faunawet	7
	4.2 Gebiedsbescherming	9
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	11
	5.1 Vogels	11
	5.2 Vleermuizen	12
	5.3 Overige zoogdieren	14
	5.4 Reptielen, amfibieën en vissen	14
	5.5 Ongewervelden	15
	5.6 Vaatplanten	15
6	TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET	16
	6.1 Broedvogels	16
	6.2 Vleermuizen	16
	6.3 Grondgebonden zoogdieren en amfibieën	17
	6.4 Overige soort(groep)en	17
7	GEBIEDSBESCHERMING	18
	7.1 Natura 2000	18
	7.2 Ecologische Hoofdstructuur	18
	7.3 Groenblauwe mantel	18
8	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	20

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Hoedemakers ontwikkeling bv opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna inclusief een vleermuizenonderzoek in het kader van de voorbereidende werkzaamheden ten behoeve van een nieuwbouwproject aan de Eikenburglaan te Maliskamp in de gemeente 's-Hertogenbosch.

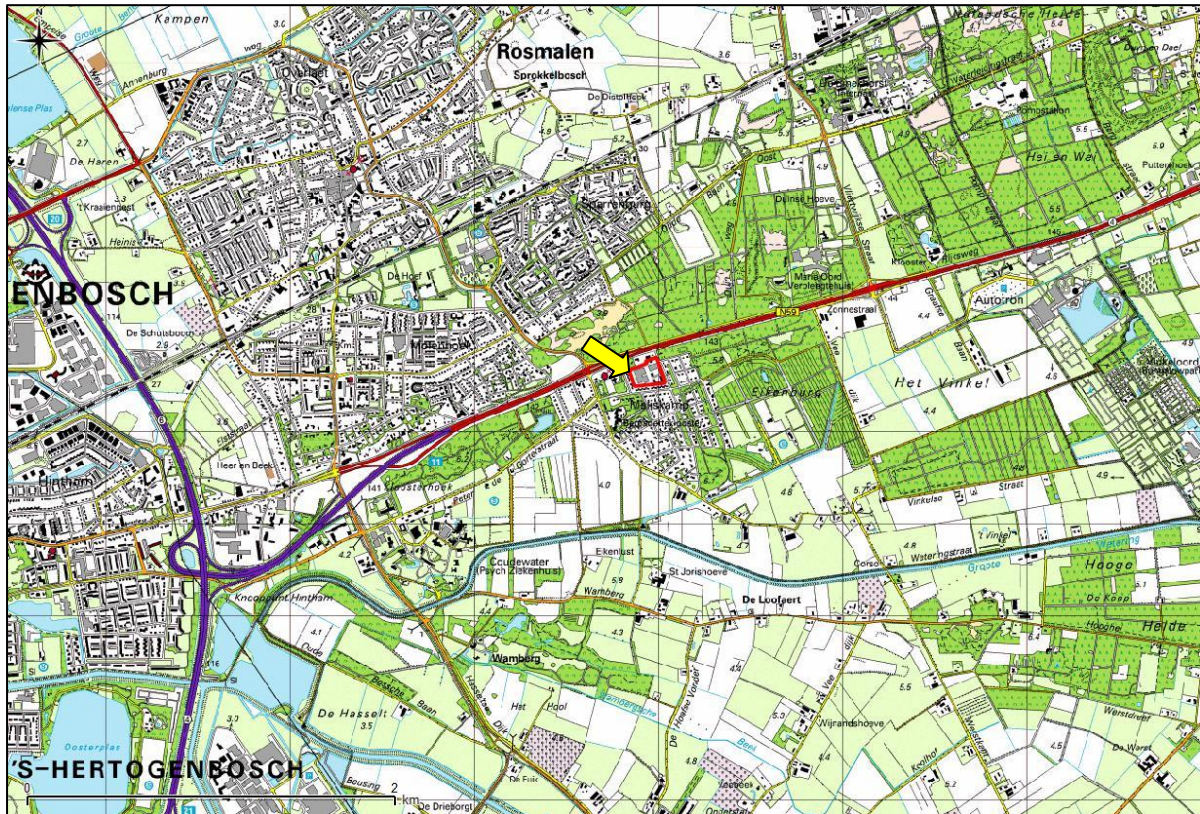
De quickscan flora en fauna heeft als doel in te schatten of er op de projectlocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben en die mogelijk verstoring kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Tevens is beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op gebieden die volgens de Natuurbeschermingswet 1998 zijn beschermd, of deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) of overige provinciaal beschermde gebieden.

Naar aanleiding van de quickscan is op basis van het vleermuizenonderzoek beoordeeld of er bij de uitvoering van de sloop sprake is van overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen en het aanvragen van een ontheffing evenals het treffen van mitigerende maatregelen wettelijke noodzakelijk is.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de projectlocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

2 PROJECTBESCHRIJVING

De projectlocatie ($\pm 23.000 \text{ m}^2$) omvat het (voormalige) bedrijventerrein Maliskamp gelegen aan de Eikenburglaan te Maliskamp in de gemeente 's-Hertogenbosch. In figuur 1 is de topografische ligging van de projectlocatie weergegeven.

Figuur 1. Topografische ligging van de projectlocatie.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 45 B (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de projectlocatie $X = 154.960$, $Y = 413.315$.

Op de projectlocatie zijn diverse opstallen aanwezig, waarvan er enkele nog in gebruik zijn en een groot aantal leeg staat. De opstallen op het oostelijke deel van de projectlocatie betreffen stenen gebouwen met dakpannen daken, welke momenteel in gebruik zijn als kantoorruimte, garage en opslag. De opstallen op het westelijke deel betreffen hoofdzakelijk enkelwandige metalen opslagloodsen en garageboxen met golfplaten daken behorende bij het Businesscentrum Rosmalen. Daarnaast zijn er verspreid op de projectlocatie kleinschalige groenvoorzieningen (plantsontjes) aanwezig met voornamelijk lage struikbeplanting en enkele coniferen. Verder bevindt zich langs de oostgrens een groenstrook met struikvormers, Amerikaanse eiken en enkele berk en grove den.

De initiatiefnemer is voornemens om 75 woningen op de projectlocatie te realiseren. Ten behoeve hiervan zal alle huidige bebouwing worden gesloopt en de aanwezige beplanting worden verwijderd.

In figuur 2 is de projectlocatie op een luchtfoto weergegeven. De figuren 3 t/m 19 geven een impressie van de projectlocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 2. Luchtfoto van de projectlocatie en de directe omgeving.

Figuur 3. Te slopen bebouwing in de zuidoosthoek van de projectlocatie.

Figuur 4. Te slopen bebouwing langs oostgrens, gezien in zuidelijke richting.

Figuur 5. Te slopen bebouwing langs oostgrens, gezien in noordelijke richting.

Figuur 6. Te slopen bebouwing op noordoostelijk deel van de projectlocatie.

Figuur 7. Te slopen bebouwing in de noordoosthoek van de projectlocatie

Figuur 8. Oostgrens van de projectlocatie (Eikenburglaan) in zuidelijke richting.

Figuur 9. Te slopen bedrijfspanden op oostelijk deel van de projectlocatie, gezien in noordoostelijke richting.

Figuur 10. Te slopen bedrijfspanden op oostelijk deel van de projectlocatie, gezien in zuidoostelijke richting.

Figuur 11. Te slopen bedrijfspanden op oostelijk deel van de projectlocatie, gezien in noordwestelijke richting.

Figuur 12. Te slopen bedrijfspanden op oostelijk deel van de projectlocatie, gezien in zuidwestelijke richting.

Figuur 13. Terrein Businesscenter Rosmalen geïen in noordelijke richting.

Figuur 14. Te slopen kantoorpand Businesscenter Rosmalen.

Figuur 15. Garageboxen aan de zuidzijde van het Businesscenter Rosmalen.

Figuur 16. Garageboxen en loods aan de westzijde van het Businesscenter Rosmalen.

Figuur 16. Loodsen op het noordwestelijke deel van het Businesscenter Rosmalen.

Figuur 17. Terrein Businesscenter Rosmalen geïen in zuidelijke richting.

Figuur 18. Noordoosthoek van de projectlocatie met omliggend groen.

Figuur 19. Te slopen kantoorpand in de noordoost hoek van de projectlocatie.

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

3.1 Quickscan flora en fauna

De quickscan is uitgevoerd middels het verrichten van een veldbezoek en een bureauonderzoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de projectlocatie.

Het veldbezoek is afgelegd op 2 juni 2014. Tijdens dit veldbezoek is de gehele projectlocatie, alsmede de directe omgeving beoordeeld. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Verder is aan de hand van verspreidingsatlassen, andere standaardwerken en op basis van “expert judgement” nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de projectlocatie en zijn omtrent gebiedsbescherming gegevens van de provincie Noord-Brabant geraadpleegd.

Verspreidingsgegevens van soorten zijn veelal weergegeven op kilometerhokniveau (1 x 1 kilometer) of op uurhokniveau (5 x 5 kilometer). Aangezien met de schaal van kilometerhokken of uurhokken een groter gebied wordt beschouwd dan alleen de projectlocatie, betekent dit niet dat de kritische soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen de begrenzing van de projectlocatie. Verder zijn sommige verspreidingsgegevens niet erg actueel. Dit betekent dat de meest recente verspreidingsgegevens reeds verouderd kunnen zijn. De meeste te gebruiken gegevens vormen daarom geen uitsluitel over het aantal soorten en type waarneming van een soort in het betreffende gebied, maar enkel een indicatie over het voorkomen.

De quickscan flora en fauna is een toets van de ecologische potenties van de projectlocatie en betreft geen volwaardig soort(en) specifiek onderzoek. Er zijn in het onderhavige onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie beslaat meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

3.2 Vleermuizenonderzoek

Naar aanleiding van de quickscan zijn met betrekking tot vleermuizen in de periode van eind mei tot oktober 2014 zes veldbezoeken uitgevoerd. In de periode mei - juli hebben twee avondrondes en één ochtendronde plaatsvinden ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van zomer- en kraamverblijfplaatsen. Gedurende de periode mei tot en met half juli hebben vleermuizen hun zomer- en kraamverblijfplaatsen bezet en zijn druk bezig met het grootbrengen van jonge dieren. Vervolgens zijn in de periode half augustus – eind september twee avondrondes plaatsvinden ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van de functie paarverblijfplaats. Aanvullend heeft in deze periode nog een extra avondbezoek plaatsgevonden met betrekking tot eventuele uitvliegers. In de maanden augustus en september maken vleermuizen gebruik van paarverblijfplaatsen en zijn veel soorten in de omgeving van hun winterverblijf te vinden. De onderzoeksinspanning met betrekking tot verblijfplaatsen is gebaseerd op de gebouwbewonende soorten gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

Gezien de omvang van het onderzoeksgebied en de hoeveelheid aan te onderzoeken gebouwen zijn de avondrondes in de kraamperiode uitgevoerd door twee deskundige ecologen per veldronde. Hierdoor is de kans op het missen van uitvliegende dieren geminimaliseerd. De overige veldbezoeken zijn worden uitgevoerd door een persoon, omdat de vleermuizen op de betreffende onderzoeksmomenten langer bij hun verblijfplaats blijven rondvliegen of voor de invliegopening gaan zwermen.

Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van professionele batdetectors met opnamemogelijkheid (Pettersson D240x). Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van

vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soort) en waarbij het sonogram uitsluitend kan geven. Hierbij wordt gebruik gemaakt van analyseprogramma Batsound.

De geleverde onderzoeksinspanning voldoet aan het protocol voor vleermuisonderzoek (versie 27 maart 2013), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging, in overleg met Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van projectlocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten, zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Tabel I geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor vleermuizen.

Tabel I. Onderzoeksinspanning vleermuisonderzoek

		2014							
		maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober
vleermuizen	tijdstip	-		2 x avond* en 1 x ochtend		-	3 x avond		-
	datum			2 juni, 14 juli (beide avond) en 21 juli (ochtend)			21 aug. en 17 sept. (+ 3 sept. als extra)		
	functie			zomer- en kraamverblijf			paar/balts- en zomerverblijf		

* wordt uitgevoerd door twee personen

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. De buitentemperaturen lagen tussen de 15 °C en 30 °C, de windsnelheid bedroeg maximaal 2 Bft. Tijdens alle veldbezoeken was het geheel droog. De weersomstandigheden voldoen hierbij aan de protocollaire eisen: temperatuur niet lager dan 12 °C, de windsnelheid beneden de 5 Bft en geen sprake van neerslag, anders dan lichte motregen.

4 TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

Dit hoofdstuk geeft achtergrondinformatie over de natuurwetgeving waaraan de voorgenomen ingreep op de projectlocatie wordt getoetst. Er wordt een globale toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Flora- en faunawet bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. Dit hoofdstuk is niet toegespitst op de situatie op de projectlocatie, maar geeft enkel een beschrijving van de vigerende wetgeving.

4.1 Flora- en faunawet

De Europese natuurwetgeving is in Nederland, op het gebied van de soortbescherming, uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet heeft tot doel alle in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen en in stand te houden. Om dit doel te bereiken, bevat de wet een aantal verbodsbepalingen (zie tabel I). Hierbij wordt het zogenaamde “nee, tenzij...” principe gehanteerd. Dit wil zeggen dat activiteiten met een (potentieel) schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn (“nee”). Van dit verbod kan echter onder voorwaarden (“tenzij”) afgeweken worden door ontheffingen of vrijstellingen.

Tabel I. Verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Voor de Flora- en faunawet geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen van bepaalde soorten zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid in drie beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. Hierbij vallen vogels onder een aparte categorie.

Tabel II. Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

<p>Tabel 1 algemeen beschermde soorten</p> <p>Voor de soorten in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt, bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.</p> <p>Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing in het kader van artikel 75 aangevraagd te worden.</p> <p>Voorbeelden zijn: ree, haas konijn, egel, bruine kikker, gewone pad, wijngaardslak, brede wespenorchis, grote kaardenbol</p>
<p>Tabel 2 overige beschermde soorten</p> <p>Voor de soorten in Tabel 2 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden. Echter indien er volgens een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt, geldt er bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden.</p> <p>De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' ('lichte toets').</p> <p>Voorbeelden zijn: eekhoorn, steenmarter, kleine modderkruiper, gele helmblom, steenbreekvaren, tongvaren, maretak</p>

Tabel 3 strikt beschermde soorten

Voor de soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen bij alle activiteiten (waaronder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) een ontheffing aangevraagd te worden. In een zeer beperkt aantal gevallen kan er op basis van een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode een vrijstelling verleend worden voor de ontheffingsverplichting bij een zeer beperkt aantal activiteiten.

De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang.

Voorbeelden zijn: das, waterspitsmuis, alle vleermuissoorten, rugstreepd, boomkikker, kamsalamander

Bij een quickscan flora en fauna wordt in beeld gebracht of er (potentiële) vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingscategorieën. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend kan zijn en of nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht. Broedvogels en vleermuizen zijn soortgroepen uit de strengste beschermingscategorie. Voor de overige soortgroepen is de beschermingsstatus afhankelijk van de soort.

Broedvogels

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk strikt beschermd en qua beschermingsregime te vergelijken met Tabel 3 van de Flora- en faunawet. Broedvogels vallen onder een aparte beschermingsgroep en zijn ingedeeld in een vijftal beschermingscategorieën (Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, Dienst Regelingen, 2009). Zie tabel III voor een indeling van de bescherming van broedvogels.

Tabel III. Beschermingscategorieën aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen.

Broedvogels		
Voor vogels geldt dat er altijd een ontheffing aangevraagd dient te worden. Indien activiteiten plaatsvinden waarbij verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van (broed)vogels dient er een uitgebreide toets, zoals beschreven bij Tabel 3 Flora- en faunawet toegepast te worden. Bij broedvogels kan een overtreding in de meeste gevallen gemakkelijk voorkomen worden door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.		
Beschermingscategorie 1	nesten jaarrond beschermd, ook buiten broedseizoen	Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
Beschermingscategorie 2		Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
Beschermingscategorie 3		Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
Beschermingscategorie 4		Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).
Beschermingscategorie 5	Nesten jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen	Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.
Overige broedvogels ("algemeen" voorkomende broedvogels)	Nesten die <i>niet</i> het hele jaar door zijn beschermd; enkel binnen broedseizoen.	Vogels die elk broedseizoen een nieuw nest maken of in staat zijn een nieuw nest te maken. De vogelnesten voor eenmalig gebruik.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen alle verblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat negatieve gevolgen voor de vleermuisstand op lokaal niveau. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen. De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

Algemene Zorgplicht

De algemene zorgplicht houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor de flora en fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om de nadelige gevolgen te voorkomen. Zo kan er bijvoorbeeld rekening worden gehouden met amfibieën en kleine zoogdieren worden wanneer materialen en houtstapels, waaronder de dieren verblijven, worden verwijderd.

Tabel IV. Algemene Zorgplicht

Algemene Zorgplicht (artikel 2)
Een belangrijk uitgangspunt binnen de Flora- en faunawet is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen zich dient in te spannen om de nadelige gevolgen voor een soort te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht is te allen tijde van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats.

De algemene zorgplicht is in de meeste gevallen voornamelijk van toepassing op beschermde soorten die staan vermeld in Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit betreffen algemeen voorkomende soorten, waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling geldt. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor de betreffende soortgroep worden aangegeven.

4.2 Gebiedsbescherming

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

Natuurbeschermingswet 1998; Natura 2000

De Natuurbeschermingswet 1998 heeft tot doel bijzondere natuurgebieden in Nederland te beschermen en in stand te houden. De wet omvat onder andere de richtlijnen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming. Doordat de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn

beide zijn opgenomen in de Natura 2000-wetgeving, zijn de termen “Habitatrichtlijngebied” en “Vogelrichtlijngebied” komen te vervallen. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de Europese Unie. Handelingen die een negatieve invloed hebben op gebieden die binnen dit netwerk vallen, worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Een vergunning is vereist. Door middel van het Nederlandse vergunningsstelsel wordt een zorgvuldige afweging gewaarborgd. De vergunningen zullen beoordeeld en afgegeven worden door het Ministerie van Economische Zaken (via Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) of door de Provincie.

Natuurbeschermingswet 1998; Beschermde Natuurmonumenten

Beschermde Natuurmonumenten zijn gelegen buiten de Natura 2000-gebieden. Met de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 is het onderscheid tussen Staats- en Beschermde Natuurmonumenten opgeheven en gewijzigd in Beschermde Natuurmonumenten en zijn (delen van) Beschermde Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden komen te vervallen. Het beschermingsregime voor Beschermde Natuurmonumenten betreft het verbod om zonder vergunning handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor de te beschermen waarden van een natuurmonument, zoals natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis ervan. Ontwikkelingen zijn wel mogelijk als door het Ministerie of de Provincie een vergunning is verleend.

Nationaal netwerk; Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van gebieden dat planten- en diersoorten in staat stelt zich door en tussen verschillende natuurgebieden te verplaatsen. Het netwerk moet voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat gebieden hun ecologische waarde verliezen. De EHS is onderdeel van een Europees ecologisch netwerk en bestaat uit kerngebieden (in Nederland de Natura-2000 gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands) of verweven gebieden (gericht op de verweving van landbouw, wonen en natuur) die onderling verbonden worden door ecologische verbindingzones. Ecologische verbindingzones zijn stroken en stukjes natuur die de verspreid liggende natuurgebieden met elkaar verbinden. Op deze manier kunnen dieren en planten zich van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name de kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Negatieve invloed op de werking van een verbinding of aantasting van een verbinding dient vermeden en gecompenseerd te worden zodat het netwerk niet verslechterd.

Groenblauwe mantel

De Groenblauwe mantel vormt het gebied tussen het kerngebied groenblauw en het agrarisch gebied, alsook het stedelijk gebied. Het kerngebied groenblauw wordt ommanteld om kernen te versterken en te verbinden. De Groenblauwe mantel bestaat overwegend uit multifunctioneel landelijk gebied met grondgebonden landbouw. Binnen de Groenblauwe mantel zijn ook de zogenaamde beheersgebieden van de ecologische hoofdstructuur opgenomen. Het beleid binnen de Groenblauwe mantel is gericht op het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, watersysteem en landschap. Voor de natuur betekent dit vooral versterking van de leefgebieden voor plant- en diersoorten en de bevordering van de biodiversiteit buiten de EHS. Vanuit de watercomponent wordt vooral ingezet op het kwantitatief en kwalitatief herstel van kwelstromen, zoals het wijstverschijnsel op de Peelrandbreuk in Oost Brabant, in de beekdalen en op de overgangen van zand/veen naar klei in de zogenaamde Naad van Brabant. De Groenblauwe mantel geeft naast de ontwikkeling van een robuust en veerkrachtig water- en natuursysteem ook ruimte voor de ontwikkeling van gebruiksfuncties, zoals landbouw en recreatie, mits deze bijdragen aan de kwaliteiten van natuur, water en landschap: de “jamsbenadering”. De Groenblauwe mantel biedt echter geen ruimte voor stedelijke ontwikkeling of de ontwikkeling van nieuwe (kapitaal)intensieve vormen van recreatie en landbouw.

5 ONDERZOEKSRISULTATEN

In dit hoofdstuk wordt op basis van het aanwezige habitat / verblijfsmogelijkheden en verspreidingsgegevens beschreven welke beschermde soorten binnen de projectlocatie kunnen voorkomen. Afhankelijk van de soort wordt ingegaan op de potentiële aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageergebied en verbindingroutes. Indien van toepassing wordt tevens beoordeeld of de voorgenomen plannen een verstoring effect kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

5.1 Vogels

Broedvogels (beschermingscategorie 1 t/m 4)

De bebouwing op het oostelijk deel van de projectlocatie is geschikt als nestlocatie voor de huismus. Deze kunnen de ruimtes onder de dakpannen bereiken via de dakgoot. Tijdens zowel het veldbezoek ten behoeve van de quickscan als tijdens alle overige veldbezoeken is er geen enkele huismus op of in de directe omgeving van de projectlocatie waargenomen. Naar verwachting is de omgeving te bosrijk voor een soort als de huismus. Daarbij bestaat de projectlocatie zelf praktisch alleen maar uit bebouwing en verharding, waardoor er voor huismussen weinig tot geen voedsel te vinden is. Gelet op het ontbreken van waarnemingen en het ontbreken van foerageermogelijkheden voor de huismus is met voldoende zekerheid uit te sluiten dat deze soort gebruik maakt van de projectlocatie.

De bebouwing op de projectlocatie is wegens het ontbreken van geschikte openingen niet geschikt als nestlocatie voor gierzwaluwen. De openingen tussen de overhangende dakpannen en de buitenmuur zijn te smal voor deze soort. Ook zijn er geen ruimtes tussen de dakpannen aanwezig waarlangs gierzwaluwen de ruimte onder de dakpannen kunnen bereiken. Daarnaast zijn er tijdens geen van de veldbezoeken, ten aanzien van vleermuizen gierzwaluwen boven of in de omgeving van de projectlocatie waargenomen. Dit samen met het ontbreken van geschikte openingen langs de daken geeft voldoende zekerheid omtrent de afwezigheid van gierzwaluwen in de te slopen panden.

De bomen langs en de coniferen op de projectlocatie op zijn gecontroleerd op jaarrond beschermde nesten van broedvogels als sperwer en ransuil; deze zijn niet aangetroffen. Daarnaast zijn geen aanwijzingen gevonden, zoals braakballen, uitwerpselen en ruiveren, die er op duiden dat de projectlocatie een (belangrijke) functie heeft of kan hebben voor andere vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd. Met betrekking tot de voorgenomen plannen is verstoring ten aanzien van vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd niet aan de orde.

Broedvogels (beschermingscategorie 5)

De ruimte onder de dakpannen daken van de betreffende panden bieden wel nestgelegenheid aan enkele soorten uit de beschermingscategorie 5, zoals zwarte roodstaart, spreeuw, koolmees en pimpelmees. Het gaat hierbij echter om algemeen voorkomende soorten, die in dit geval ook in de directe omgeving voldoende broedgelegenheid hebben. Er zijn derhalve geen bijzondere ecologische omstandigheden die rechtvaardigen dat de nesten van genoemde soorten op de projectlocatie een jaarrond beschermde status zouden moeten hebben. Daarbij zijn er tijdens de veldbezoeken waarnemingen gedaan die duiden op de aanwezigheid van broedgevallen onder de daken van de te slopen panden. Verder zijn er geen bomen met holtes aanwezig op en langs de projectlocatie waarin vogels kunnen broeden.

Overige broedvogels

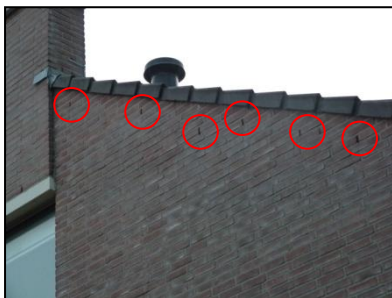
Het groen op de projectlocatie biedt nestgelegenheid voor algemene vogels als merel, heggenmus, winterkoning, roodborst en houtduif. Bij het verwijderen van deze nestgelegenheden in het broedseizoen kan er dan ook sprake zijn van verstoring ten aanzien van dergelijke broedvogels.

5.2 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

De stenen gebouwen op de projectlocatie zijn in principe geschikt als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen, vanwege de aanwezigheid van geschikte openingen (met name open stootvoegen) die toegang verlenen tot de spouwmuren (zie figuur 20, 23, 24 en 25). In tegenstelling tot de gierzwaluw heeft een gewone dwergvleermuis voldoende aan een opening van circa 1,5 cm breed. Hierdoor geeft de ruimte langs de overhangende dakranden wel toegang tot ruimte onder de dakpannen en mogelijk ook tot de spouwmuur aan vleermuizen (zie figuur 21 en 22). De bebouwing is met name geschikt als verblijfplaats voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Deze soorten kunnen de bebouwing in principe gebruiken als zomerverblijf, kraamverblijf, paar- en winterverblijfplaats. Verder zijn er geen bomen met holtes of spleten aanwezig op en langs de projectlocatie, die als vaste rust- en verblijfplaats kunnen dienen voor vleermuizen.

Figuur 20. Open stootvoegen in te slopen stenen panden.

Figuur 21. Overhangende dakpannen op te slopen panden.

Figuur 22. Ruimte tussen buitenmuur en overhangende dakpannen..

Figuur 23. Open stootvoegen in te slopen panden.

Figuur 24. Gat in muur te slopen pand.

Figuur 25. Toegankelijk spouwmuur.

Vanwege de geschiktheid van de stenen bebouwing voor vleermuizen is 's avonds direct overgegaan tot het uitvoeren van de eerste avondronde ten behoeve van een protocollair vleermuizenonderzoek. In de loop van het seizoen zijn de resterende veldrondes uitgevoerd (zie paragraaf 3.2 van onderhavig rapport).

Er zijn tijdens geen van de (protocollaire) veldbezoeken invliegende, uitvliegende of zwermende vleermuizen waargenomen op de projectlocatie. Tijdens de ochtendronde is rond het invliegmoment slechts één gewone dwergvleermuis waargenomen. Dit dier verdween, na enkele foerageerrondjes op de projectlocatie, in zuidwestelijke richting buiten de projectlocatie. Verder is er tijdens het paar-seizoen een baltende gewone dwergvleermuis midden op de projectlocatie waargenomen. Het betreffende dier toonde verder echter geen interesse in de bebouwing op de projectlocatie. Voor de zekerheid is tijdens het paar-seizoen nog een extra avondbezoek gebracht om eventuele uitvliegers waar te nemen op de plekken waar het dier baltste en waar eerder het seizoen een gewone dwergvleermuis de muur aantikte, maar ook ditmaal waren er geen uitvliegende vleermuizen te bekennen.

Op basis van de geleverde (protocollaire) onderzoeksinspanning mag met voldoende zekerheid worden vastgesteld dat de bebouwing binnen de projectlocatie dit jaar geen functie heeft als vaste rust- en verblijfplaats voor een vleermuizensoort. Doordat er dit jaar geen directe aanwijzingen zijn gevonden dat de bebouwing binnen het plangebied in gebruik is als vaste rust- en verblijfplaats tijdens zowel de kraam-, zomer- als paarperiode, kan tevens worden aangenomen dat de bebouwing geen functie heeft als winterverblijfplaats.

Foeragerende/passerende vleermuizen

Omdat op de projectlocatie grotendeels uit bebouwing en verharding bestaat, biedt het terrein weinig foerageermogelijkheden voor vleermuizen. Tijdens de veldbezoeken ten behoeve van het vleermuizenonderzoek zijn ook amper foeragerende vleermuizen op de projectlocatie waargenomen. Alleen in de paarperiode zijn twee foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen bij de lichtmast midden op de projectlocatie. Daarnaast zijn er enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen in de Eikenburglaan langs de oostzijde van de projectlocatie en in de Lijsterbeslaan ten zuiden van de projectlocatie. Op basis van deze bevindingen is het ook uit te sluiten dat er verstoring optreedt ten aanzien van het foerageerhabitat van vleermuizen. Een samenvatting van de waargenomen foeragerende gewone dwergvleermuizen is weergegeven in figuur 10.

Verder zijn zowel in de kraamperiode als in de paarperiode enkele passerende gewone dwergvleermuizen waargenomen die vanuit zuidwestelijke richting de projectlocatie passeerden en in oostelijke richting weer verdwenen (zie figuur 10). Deze dieren zullen waarschijnlijk gaan foerageren in het bosgebied ten oosten van de projectlocatie. Het vermoeden bestaat dat zich in de woonwijk ten zuidwesten van de projectlocatie een kraamkolonie gewone dwergvleermuizen bevindt. Het onderzoek was er echter niet op gericht om dergelijke verblijfplaatsen buiten de projectlocatie op te sporen.

Figuur 26. Luchtfoto van de projectlocatie en de directe omgeving.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Dergelijke potentiële vliegroutes zijn op de projectlocatie niet aanwezig. Tevens zijn er geen eenduidige vliegpatronen aangetroffen die door meerdere individuen gevolgd worden. Het kan dan ook uitgesloten worden dat door de voorgenomen herontwikkeling verstoring plaatsvindt van een vliegroute van vleermuizen.

5.3 Overige zoogdieren

De projectlocatie zelf vormt, mede door het grote oppervlak aan verharding en bebouwing, weinig geschikt habitat voor grondgebonden zoogdieren. Incidenteel kan zich in de kleinschalige groenvoorzieningen op de projectlocatie wel een algemene soort als egel of konijn ophouden.

De projectlocatie vormt wel geschikt habitat voor de steenmarter. Steenmarters gebruiken namelijk elementen als hooizolders, loze ruimtes onder het dak, schuurtjes en dergelijke, als verblijfplaats. Tijdens de veldbezoeken zijn echter geen waarnemingen gedaan van de steenmarter. Tevens zijn er in de bebouwing geen sporen, zoals uitwerpselen of prooiresten, aangetroffen die duiden op het gebruik van de bebouwing op de projectlocatie als vaste rust- of verblijfplaats door deze soort. Bij intensief gebruik van een locatie door deze soort zijn dergelijke sporen vrij eenvoudig aan te treffen. Gelet op het ontbreken ervan kan worden gesteld dat de projectlocatie niet in gebruik is door de steenmarter.

In tegenstelling tot de directe omgeving vormt de projectlocatie zelf, mede wegens de hoeveelheid verharding en bebouwing, geen geschikt habitat voor de eekhoorn. De coniferen op en de bomen langs de projectlocatie zijn echter wel gecontroleerd op de aanwezigheid van nesten, maar hier zijn geen nesten van de eekhoorn aangetroffen.

Het voorkomen van andere streng beschermde grondgebonden zoogdieren, zoals de das, is tijdens de veldbezoeken niet vastgesteld. Daarnaast betreft de projectlocatie ook geen geschikt habitat, waardoor het voorkomen ervan kan worden uitgesloten.

5.4 Reptielen, amfibieën en vissen

Reptielen

Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Op de projectlocatie is geen geschikt habitat voor reptielen aanwezig, waardoor verstoring ten aanzien van de soortgroep is uit te sluiten.

Amfibieën

Doordat wateroppervlakten als beken, sloten en vijvers op de projectlocatie ontbreken zijn voortplantingsmogelijkheden voor amfibieën op de projectlocatie uitgesloten.

De projectlocatie vormt, wegens, de hoeveel verharding, bebouwing en verkeersactiviteit, tevens weinig geschikt landhabitat voor amfibieën. Incidenteel kan in de groenvoorzieningen op de projectlocatie wel een algemene soort als bruine kikker of gewone pad worden aangetroffen.

Vissen

Vanwege het ontbreken van oppervlaktewater op de projectlocatie kan deze soortgroep buiten beschouwing worden gelaten.

5.5 Ongewervelden

Libellen

Voor libellen geldt dat water nodig is ter voortplanting. Gezien het ontbreken hiervan kan gesteld worden dat deze soortgroep niet in staat is zich in de huidige situatie op de projectlocatie te vestigen.

Dagvlinders

Beschermden dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat met waard- en nectarplanten. Mede wegen het ontbreken van de juiste waardplanten is het uitgesloten dat er binnen de projectlocatie geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermden vlindersoort.

Overige ongewervelden

De aanwezigheid van andere beschermden ongewervelden soorten, zoals vliegend hert, Europese rivierkreeft en platte schijfhoorn, op de projectlocatie is uitgesloten. Er is namelijk geen geschikt habitat voor dergelijke beschermden soorten op de projectlocatie aanwezig.

5.6 Vaatplanten

De aanwezigheid van water, de zuurgraad van de bodem, de beschikbare hoeveelheid voedingsstoffen, de hoeveelheid zonlicht en de antropogene beïnvloeding bepalen in hoeverre een groeiplaats voor een bepaalde plant geschikt is.

Aangezien de locatie zo goed als geheel bestaat uit bebouwing en verharding, is het niet te verwachten dat er beschermden plantensoorten op de locatie aanwezig zijn. Tijdens de veldbezoeken zijn tevens geen beschermden planten waargenomen. Hierbij is extra gelet op de aanwezigheid van (beschermden) muurvegetatie.

6 TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET

Als gevolg van de voorgenomen ingreep op de projectlocatie kunnen er overtredingen van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet optreden of kan er sprake zijn van negatieve gevolgen voor door de wetgever vanuit natuurwetgeving beschermde gebieden. In dit hoofdstuk wordt beschreven voor welke soorten er sprake is van dreigende overtreding van de Flora- en faunawet en overige natuurwetgeving en of met eenvoudige maatregelen overtreding is te voorkomen. Verder wordt beschreven voor welke soorten een vervolgtrajec noodzakelijk is, bijvoorbeeld omdat toetsing van de ingreep aan de Flora- en faunawet op basis van de huidige onderzoeksinspanning niet mogelijk is, en wat de eventuele consequenties zijn ten aanzien van vergunningen en ontheffingen.

6.1 Broedvogels

Voor de broedvogelsoorten die mogelijk op de projectlocatie kunnen broeden geldt in dit geval, dat indien de sloop van de bebouwing en het verwijderen van de groenvoorzieningen op de projectlocatie buiten het broedseizoen wordt uitgevoerd, er geen overtredingen plaats zullen vinden van de Flora- en faunawet met betrekking tot vogels. In de Flora- en faunawet wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

6.2 Vleermuizen

Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan met voldoende zekerheid worden vastgesteld dat de te slopen bebouwing op de projectlocatie geen functie heeft als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. Bovendien zal door de voorgenomen herontwikkeling geen foerageergebied verloren gaan en worden er geen vaste vliegroutes van vleermuizen verstoord. Met betrekking tot de voorgenomen plannen is er dan ook geen sprake van overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van het (in)direct verstoren van een vaste rust- en verblijfplaats van een vleermuisensoort.

Ondanks dat er aan de juridisch verplichte onderzoeksinspanning van het vleermuisprotocol is voldaan, kan het nooit volledig worden uitgesloten dat een incidentele verblijfsfunctie van een enkel individu wordt gemist. Het protocollair onderzoek blijft een reeks van momentopnames, waardoor niet elke avond en/of ochtend gedurende het seizoen onderzoek plaats kan vinden. Wanneer er tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch één of meerdere vleermuizen worden aangetroffen dienen de sloopwerkzaamheden ter plaatse (tijdelijk) te worden gestaakt en dient er in eerste instantie contact te worden opgenomen met een vleermuisdeskundige, bijvoorbeeld een ecooloog van Econsultancy. In overleg zal vervolgens worden bepaald hoe er verder gehandeld dient te worden en welke eventuele maatregelen getroffen moeten worden.

Vrijblijvend advies

Ondanks dat er conform het protocol geen vaste rust- en verblijfplaatsen in de te slopen panden zijn aangetroffen en er geen sprake is van overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen, zal door de sloop het aanbod aan potentiële verblijfplaatsen binnen Maliskamp wel worden verminderd. Om ook voor de toekomst voldoende aanbod aan potentiële verblijfplaatsen te houden, wordt vrijblijvend aanbevolen om de nieuw, waar dit bouwtechnisch mogelijk is, weer geschikt te maken als potentiële verblijfplaats voor vleermuizen. Hieromtrent is een brochure uitgebracht met handvatten hoe bij het ontwerpen, bouwen en renoveren van gebouwen eenvoudig rekening gehouden kan worden met vleermuizen. Deze brochure ten behoeve van vleermuisvriendelijk bouwen is onder andere te vinden op de website van de Zoogdierverseniging. Deze brochure kan tevens kosteloos worden opgevraagd bij Econsultancy.

6.3 Grondgebonden zoogdieren en amfibieën

Voor algemene soorten als egel, konijn, bruine kikker en gewone pad geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de Flora- en faunawet, waardoor bij verstoring geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Het is echter in het kader van de algemene zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Incidenteel aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen. Indien noodzakelijk dient een aanwezig dier zorgvuldig te worden verplaatst naar een geschikte locatie buiten het gebied waar de werkzaamheden plaatsvinden.

6.4 Overige soort(groep)en

Overtredingen van de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn wegens het ontbreken van geschikt habitat/verblijfsmogelijkheden, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van voldoende alternatieven en/of gezien de aard van de ingreep in dit geval niet aan de orde.

7 GEBIEDSBESCHERMING

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

7.1 Natura 2000

De projectlocatie is niet gelegen binnen de grenzen, of in de directe nabijheid van een gebied dat is aangewezen als Natura 2000. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied bevindt zich op circa 6,5 kilometer afstand ten zuidwesten van de projectlocatie. Het betreft het Bossche Broek direct ten zuiden van 's-Hertogenbosch. Dit moerasgebied maakt deel uit van het Natura 2000-gebied Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek. In de omgeving van de projectlocatie zijn verder geen andere Natuurbeschermingswetgebieden gelegen.

Gezien de afstand tot Natura 2000-gebieden en de aard van de voorgenomen plannen is redelijkerwijs uit te sluiten dat er enige vorm van indirecte verstoring op Natura 2000-gebieden zal zijn door de herontwikkeling op de projectlocatie. Vervolgonderzoek in het kader van de Natuurbeschermingswet wordt niet noodzakelijk geacht. Het is echter aan het bevoegd gezag hierover te oordelen.

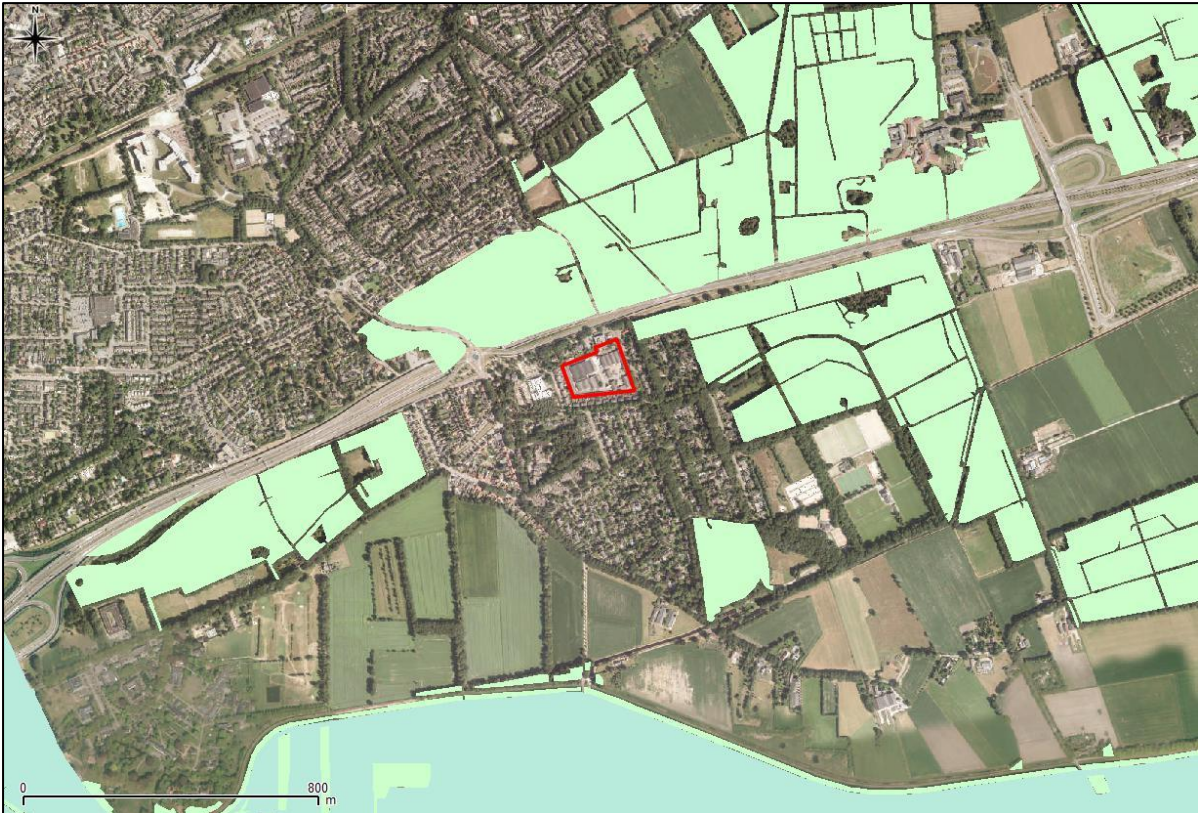
7.2 Ecologische Hoofdstructuur

De projectlocatie maakt geen deel uit van de EHS. De meest nabijgelegen grens van de EHS bevindt zich circa 50 meter ten oosten van de projectlocatie. Het betreft de bosstrook tussen de Berkenlaan en de A59, dat zich in zuidoostelijke richting overloopt naar een groter bosgebied. In figuur 27 is de ligging van de projectlocatie ten opzichte van de EHS weergegeven.

Initiatiefnemers van ingrepen binnen de invloedssfeer van de EHS dienen de effecten van de ingreep op kernkwaliteiten en omgevingscondities te onderzoeken. De mogelijke toename van het aantal wandelaars (eventueel met hond) in het betreffende EHS-bosgebied is redelijkerwijs te verwaarlozen ten opzichte van het huidige aantal potentiële wandelaars, dat reeds nabij dit EHS bosgebied woonachtig is. Gezien de aard van de plannen en het redelijkerwijs gelijk blijven van de omgevingscondities zullen de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS niet worden aangetast. Vervolgonderzoek in het kader van de EHS wordt niet noodzakelijk geacht. Het is echter aan het bevoegd gezag hierover te oordelen.

7.3 Groenblauwe mantel

De projectlocatie maakt tevens geen deel uit van de Groenblauwe mantel. In figuur 27 is de ligging van de Groenblauwe mantel ten opzichte van de projectlocatie weergegeven. Voor de Groenblauwe mantel geldt geen externe werking. Aangezien de projectlocatie niet binnen de grenzen van de Groenblauwe mantel ligt is aantasting dan ook niet aan de orde.

Figuur 27. Ligging projectlocatie ten opzichte van de EHS (lichtgroen) en de Groenblauwe mantel (lichtblauw).

8 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Econsultancy heeft in opdracht van Hoedemakers ontwikkeling bv een quickscan flora & fauna inclusief een vleermuizenonderzoek uitgevoerd in het kader van de voorbereidende werkzaamheden ten behoeve van een nieuwbouwproject aan de Eikenburglaan te Maliskamp in de gemeente 's-Hertogenbosch.

De quickscan flora en fauna heeft als doel in te schatten of er op de projectlocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben en die mogelijk verstoring kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Tevens is beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op gebieden die volgens de Natuurbeschermingswet 1998 zijn beschermd, of deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) of overige provinciaal beschermde gebieden.

Naar aanleiding van de quickscan is op basis van het vleermuizenonderzoek beoordeeld of er bij de uitvoering van de sloop sprake is van overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen en het aanvragen van een ontheffing evenals het treffen van mitigerende maatregelen wettelijke noodzakelijk is.

De initiatiefnemer is voornemens om 75 woningen op de projectlocatie te realiseren. Ten behoeve hiervan zal alle huidige bebouwing worden gesloopt.

De aanwezigheid van geschikt habitat op de projectlocatie voor de verschillende soorten en soortgroepen is weergegeven in tabel V. In de tabel is samengevat of de voorgenomen ingreep mogelijk verstorend kan werken en wat de consequenties zijn voor eventuele vervolgstappen, zoals soortgericht nader onderzoek of vergunningtrajecten. In de tabel is weergegeven of maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van de Flora- en faunawet voor bepaalde soortgroepen te voorkomen.

Tabel V. Overzicht geschiktheid projectlocatie voor soortgroepen en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Geschikt habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffings-aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	ja	mogelijk	nee	nee	het verwijderen van nestgelegenheden buiten het broedseizoen uitvoeren
	jaarrond beschermd	ja	nee	nee	nee	geen huismussen aanwezig
Vleermuizen	verblijfplaatsen	ja	nee	uitgevoerd	nee	protocollair onderzoek heeft de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen juridisch uitgesloten, vrijblijvend wordt wel aanbevolen om de nieuwbouw, daar waar mogelijk is, vleermuisvriendelijk te maken
	foerageergebied	nee	nee	nee	nee	-
	vliegroutes	nee	nee	nee	nee	-
Grondgebonden zoogdieren		minimaal	incidenteel mogelijk	nee	nee	aandacht voor zorgplicht ten aanzien van een incidenteel aanwezig individu
Amfibieën		minimaal	incidenteel mogelijk	nee	nee	aandacht voor zorgplicht ten aanzien van een incidenteel passerend individu
Reptielen		nee	nee	nee	nee	-
Vissen		nee	nee	nee	nee	-
Ongewervelde soorten		nee	nee	nee	nee	-
Vaatplanten		nee	nee	nee	nee	-

Gebiedsbescherming	Gebied aanwezig	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Vergunningplicht	
Natura 2000	6,5 km	nee	nee	nee	het is echter aan het bevoegd gezag hierover te oordelen
EHS	50 m	nee	nee	nee	
Groenblauwe mantel	800 m	nee	nee	nee	-

Conclusies

Met betrekking tot de voorgenomen plannen is er geen sprake van overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van het (in)direct verstoren van een vaste rust- en verblijfplaats van een vleermuisensoort. Het wettelijk verplicht treffen van maatregelen ten aanzien van vleermuizen is niet aan de orde. Vrijblijvend wordt wel geadviseerd om de nieuwbouw, daar waar mogelijk is, vleermuisvriendelijk te maken.

Op basis van de quickscan wordt verder vervolgonderzoek naar het voorkomen van verschillende soortgroepen niet noodzakelijk geacht. Tevens is er geen sprake van het indienen van een onthefingsaanvraag voor overtreding van verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet ten aanzien van het verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen. Ten aanzien van broedvogels kunnen overtredingen worden voorkomen door rekening te houden met het broedseizoen. Verder is te allen tijde de algemene zorgplicht van kracht.

Met betrekking tot beschermde gebieden worden eveneens geen bezwaren voorzien in de uitvoering van de voorgenomen herontwikkeling op de onderzoeklocatie.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Literatuur

- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (red.) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden / European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Dienst Regelingen 2011a. Soortenstandaard gewone dwergvleermuis, versie 1.1. Ministerie van Economische Zaken Landbouw en Innovatie, Den Haag.
- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.
- van Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied, Den Haag.
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman 2010. Vleermuizen en planologie. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit 2005. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! De Flora- en faunawet in de praktijk; informatie over vrijstellingen, ontheffingen en gedragscodes. Ministerie van LNV, Den Haag.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Websites

- www.anemoon.org (soortgegevens ongewervelden)
- www.brabant.nl (EHS en beschermde gebieden in Noord-Brabant)
- www.dassenwerkgroepbrabant.nl (gegevens das in Noord-Brabant)
- www.eis-nederland.nl (soortgegevens ongewervelden)
- www.floron.nl (soortgegevens planten)
- www.ravon.nl (soortgegevens amfibieën, reptielen en vissen)
- www.rvo.nl (nationale natuurwetgeving en soortenstandaards)
- www.sovon.nl (soortgegevens vogels)
- www.verspreidingsatlas.nl/planten (verspreidingsgegevens planten)
- www.vlinderstichting.nl (soortgegevens vlinders en libellen)
- www.zoogdierverseniging.nl (soortgegevens zoogdieren)

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen lopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Flora- en faunawet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten

Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze

Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis

Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit

Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtname van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit

Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Opdrachtgevers

Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangd. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg

Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland

Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant

Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

E-MAIL
info@
econsultancy.nl
INTERNET
econsultancy.nl

